

- 1) o skutkach lekkomyślnego manipulowania wszelkiego rodzaju znalezionymi materiałami wybuchowymi lub innymi przedmiotami niebezpiecznymi,
- 2) o konieczności niezwłocznego powiadomienia urzędu najbliższego terenowego organu administracji państwowej (urzędu gminy, miasta i gminy, urzędu miejskiego lub dzielnicowego) albo jednostki Milicji Obywatelskiej o znalezieniu tych materiałów i przedmiotów.

§ 3. Organizacje społeczne i młodzieżowe oraz Komitet do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” powinny kontynuować akcję uświadamiającą, szczególnie w formie pogadanek, audycji radiowych i wyświetlanych filmów, wskazujących na skutki działania materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych. Organizacje młodzieżowe powinny wykorzystać w tym celu również prasę młodzieżową.

§ 4. 1. Jednostki gospodarki uspołecznionej (przedsiębiorstwa, instytucje) są obowiązane zawiadamiać organy określone w § 2 pkt 2 o znalezieniu wszelkiego rodzaju materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych w czasie prowadzenia prac budowlanych, rozbiórkowych, ziemnych, melioracyjnych, leśnych, rolnych itp.

2. Obowiązek określony w ust. 1 dotyczy również jednostek gospodarki uspołecznionej zajmujących się zbiorcą, skupem, przerobem i zbywaniem surowców wtórnych metali.

3. Jednostki organizacyjne określone w ust. 1 i 2 nie zgłaszają materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych, używanych przez nie w ramach ich bieżącej działalności. Tryb zabezpieczania oraz unieszkodliwiania tych materiałów i przedmiotów określają odrębne przepisy.

§ 5. 1. Terenowe organy administracji państwowej powinny prowadzić akcję uświadamiającą o skutkach lekkomyślnego obchodzenia się ze znalezionymi materiałami wybuchowymi i innymi przedmiotami niebezpiecznymi.

2. Terenowe organy administracji państwowej są obowiązane:

- 1) zabezpieczać miejsca, w których znaleziono materiały wybuchowe (przedmioty niebezpieczne), lub rejony zagrożone nimi, do czasu przybycia specjalistów wojskowych,
- 2) zawiadamiać najbliższy organ wojskowy (jednostkę) o znalezieniu materiałów wybuchowych (przedmiotów

niebezpiecznych), wskazywać miejsca, w których one się znajdują, oraz informować o ewentualnych wypadkach powstałych wskutek działania tych materiałów (przedmiotów),

- 3) wyznaczać, w porozumieniu z organami wojskowymi, rejony (miejsca) do niszczenia znalezionych materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych,
- 4) ułatwiać jednostkom wojskowym pracę związaną z unieszkodliwianiem materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych oraz udzielać im pomocy, dotyczącej w szczególności zapewnienia niezbędnej siły roboczej przy pracach pomocniczych lub porządkowo-ochronnych nie stwarzających bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia oraz w miarę możliwości sprzętu i środków łączności,
- 5) zapewniać żołnierzom na czas wykonywania przez nich zadań w terenie pomieszczenia na przejściowe zakwaterowanie w razie braku możliwości zakwaterowania żołnierzy w koszarach (kwaterach) wojskowych; koszty zakwaterowania ponoszą organy wojskowe według stawek zryczałtowanych wynagrodzenia za przejściowe zakwaterowanie Sił Zbrojnych w pomieszczeniach.

3. Obowiązki wynikające z ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i 2 ciąży również na jednostkach organizacyjnych wymienionych w § 4 ust. 1 i 2, które w razie wezwania organu wojskowego do oczyszczenia terenu powinny nadto udzielić mu pomocy określonej w ust. 2 pkt 4 i 5.

§ 6. Tracą moc:

- 1) zarządzenie nr 38 Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 marca 1953 r. w sprawie zabezpieczania i zgłaszania min, niewypalów, porzuconej amunicji oraz innych przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych z okresu działań wojennych (Monitor Polski Nr A-30, poz. 379),
- 2) zarządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 1953 r. w sprawie trybu postępowania przy zabezpieczaniu i unieszkodliwianiu ujawnionych w terenie i znajdujących się w złomie przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych (Monitor Polski Nr A-35, poz. 445).

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *P. Jaroszewicz*

203

ZARZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 23 września 1974 r.

Regulamin działania kolegiów do spraw wykroczeń.

Na podstawie art. 18 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń (Dz. U. z 1971 r. Nr 12, poz. 118, z 1972 r. Nr 49, poz. 312 i z 1974 r. Nr 24, poz. 142) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Powołane w regulaminie artykuły bez bliższego określenia oznaczają artykuły Kodeksu postępowania

nia w sprawach o wykroczenia, paragrafy — paragrafy niniejszego regulaminu.

2. Ilekroć w regulaminie jest mowa o:

- 1) kolegium — należy przez to rozumieć kolegium do spraw wykroczeń przy terenowym organie administracji państwowej,
- 2) czynnościach kolegium — należy przez to rozumieć również czynności przewodniczącego kolegium.

§ 2. Realizując zadania określone w art. 4 członkowie kolegium są obowiązani ściśle przestrzegać obowiązujących przepisów, działać szybko, sprawnie i dokładnie, mając przy tym na uwadze, aby postępowanie przed kolegiami było jak najmniej uciążliwe dla jego uczestników.

§ 3. Rozprawy i posiedzenia kolegiów, a także przeprowadzanie dowodu poza rozprawą, należy tak organizować, aby w miarę możliwości nie odrywać od pracy zawodowej uczestników postępowania oraz członków kolegium.

§ 4. 1. Dla każdej sprawy wyznaczonej na posiedzenie należy oznaczyć godzinę rozpoczęcia rozprawy z uwzględnieniem przypuszczalnego czasu trwania rozpraw w sprawach ją poprzedzających oraz możliwości dojazdu osób zamieszkałych poza siedzibą kolegium.

2. Sprawy, w których występują te same osoby, należy wyznaczać w następującej po sobie kolejności.

§ 5. Od osób zgłaszających się w kolegium nie należy żądać złożenia pisma, jeżeli przepisy wyraźnie tego nie wymagają, a wystarczy sporządzenie protokołu lub krótkiej notatki urzędowej.

§ 6. 1. Poza wypadkami przewidzianymi w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia kolegium obowiązane jest pouczyć uczestników postępowania o przysługujących im środkach zaskarżenia określonych w art. 87—92, o konsekwencjach nieuczynienia zadość wezwaniu do dokonania czynności określonych w art. 39 § 2 i art. 44 § 1 oraz o prawie do usprawiedliwienia niedopełnienia tych obowiązków (art. 136 § 3).

2. Jeżeli organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciążących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, to brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla osoby, której to dotyczy.

§ 7. Kolegium, informując na podstawie art. 5 o stwierdzeniu uchybienia, może także zwracać się o udzielenie wyjaśnień co do środków podejmowanych w celu jego usunięcia.

§ 8. Przewodniczący kolegium kierując całokształtem pracy kolegium powinien korzystać z pomocy radcy kolegium do spraw wykroczeń lub osoby pełniącej jego obowiązki.

Rozdział 2

Właściwość miejscowa kolegium.

§ 9. Jeżeli wykroczenie popełniono na polskim statku wodnym lub powietrznym, kolegium właściwym w roz-

mieniu art. 16 jest kolegium, na którego terenie działania znajduje się macierzysty port statku.

§ 10. Jeżeli wykroczenie popełniono za granicą, właściwym do rozpoznania sprawy jest kolegium, na którego terenie działania ujawniono wykroczenie lub sprawca wykroczenia przed popełnieniem wykroczenia stale mieszkał lub czasowo przebywał — zależnie od tego, w którym z tych kolegiów najpierw wszczęto postępowanie.

§ 11. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej kolegium według zasad ustalonych w art. 16 i § 10, sprawę rozpoznaje kolegium dla dzielnicy Warszawa-Śródmieście.

§ 12. 1. Jeżeli wykroczenie popełniono na terenie działania kilku kolegiów, sprawę rozpoznaje kolegium, w którym wszczęto najpierw postępowanie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli tę samą osobą obwiniono o kilka wykroczeń należących do właściwości różnych kolegiów tego samego stopnia. Jeżeli sprawy należą do właściwości rzeczowej kolegiów różnego stopnia, sprawę rozpoznaje kolegium wyższego stopnia.

§ 13. Kolegium rozpoznające sprawę sprawcy wykroczenia jest również właściwe dla podlegacza, pomocnika oraz innych osób, których wykroczenie pozostaje w ścisłym związku z wykroczeniem sprawcy, jeżeli postępowanie przeciwko nim toczy się jednocześnie.

§ 14. 1. Kolegium z urzędu bada swoją właściwość, a w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przed rozpoczęciem postępowania dowodowego przekazuje sprawę właściwemu kolegium.

2. Kolegium nie uwzględnia zarzutu niewłaściwości miejscowej podniesionego przez uczestników postępowania po rozpoczęciu postępowania dowodowego.

§ 15. Spór o właściwość między kolegiami równorzędnymi rozstrzyga ostatecznie kolegium stopnia wyższego od kolegium, które pierwsze wszczęło spór.

Rozdział 3

Wyłączenie członka kolegium.

§ 16. 1. Członek kolegium podlega wyłączeniu od udziału w rozpoznawaniu sprawy, jeżeli:

- 1) zachodzą okoliczności wymienione w art. 18 § 1 pkt 1,
- 2) jest małżonkiem obwinionego, pokrzywdzonego lub oskarżyciela publicznego,
- 3) jest krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej — aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w pkt 2, albo jest związany z jedną z tych osób węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli,
- 4) obwiniony lub pokrzywdzony pozostaje wobec niego w stosunku zależności lub nadrzędności służbowej,
- 5) pomiędzy nim a obwinionym, pokrzywdzonym lub oskarżycielem publicznym zachodzi stosunek osobisty innego rodzaju niż określony w pkt 3 i 4, mogący wywołać wątpliwość co do bezstronności tego członka.

2. Powody wyłączenia trwają mimo ustania uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

3. Wyłączenie następuje na wniosek członka kolegium, oskarżyciela publicznego, obwinionego, jego obrońcy, pokrzywdzonego lub z urzędu, z tym że wniosek o wyłączenie z przyczyny określonej w ust. 1 pkt 5 zgłoszony po rozpoczęciu postępowania dowodowego pozostawia się bez rozpoznania, chyba że przyczyna wyłączenia powstała lub stała się wnioskodawcy wiadoma dopiero po rozpoczęciu tego postępowania.

§ 17. Jeżeli z powodu wyłączenia członków kolegium rozpoznanie sprawy w danym kolegium jest niemożliwe, kolegium drugiej instancji przekazuje sprawę innemu kolegium pierwszej instancji.

§ 18. Przepisy § 16 stosuje się odpowiednio do oskarżyciela publicznego i do biegłego.

Rozdział 4

Wszczęcie postępowania.

§ 19. W sprawach o wykroczenia ścigane tylko na żądanie pokrzywdzonego, w których wniosek o ukaranie został złożony przez inną osobę albo przez instytucję państwową lub społeczną, przewodniczący kolegium wszczyna postępowanie tylko wówczas, gdy do wniosku zostanie dołączone żądanie pokrzywdzonego; cofnięcie żądania po wszczęciu postępowania nie wiąże kolegium.

§ 20. 1. W wypadku, o którym mowa w art. 21 § 4, należy dążyć do uzupełnienia wniosku o ukaranie w miarę możliwości we własnym zakresie.

2. W postanowieniu o zwrocie lub przekazaniu wniosku o ukaranie do uzupełnienia należy wskazać wszystkie braki oraz termin i sposób ich usunięcia.

§ 21. 1. Jeżeli wniosek o ukaranie nie zawiera informacji co do zastosowania lub wystąpienia o zastosowanie środków egzekucyjnych (art. 21 § 2 pkt 5), należy zwrócić wniosek do uzupełnienia w trybie art. 21 § 4 lub uzupełnić go we własnym zakresie.

2. Odmawia się wszczęcia postępowania, a wszczęte umarza, na podstawie art. 25 pkt 1, jeżeli określone w nim postępowanie karne zakończone zostało prawomocnym orzeczeniem skazującym.

§ 22. W wypadku, o którym mowa w § 19, postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania należy doręczyć również pokrzywdzonemu.

§ 23. Przy wyznaczaniu składu orzekającego przewodniczący kolegium powinien uwzględnić między innymi posiadaną przez członków kolegium wiedzę i doświadczenie przydatne do rozpoznawania danego rodzaju spraw (tzw. składy specjalistyczne).

§ 24. Przewodniczącego oraz członków składu orzekającego należy zawiadamiać o terminie posiedzenia tak, aby otrzymali zawiadomienie przynajmniej na 7 dni przed posiedzeniem, a tylko wyjątkowo w terminie krótszym. W celu zaznajomienia się z aktami sprawy i omówienia

wylaniających się zagadnień faktycznych i prawnych przewodniczący i członkowie kolegium obowiązani są stawić się na posiedzenie odpowiednio wcześniej.

Rozdział 5

Uczestnicy postępowania.

§ 25. Jeżeli obwiniony nie zna języka polskiego, wniosek o ukaranie oraz orzeczenie lub postanowienie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie ogłasza się lub doręcza obwinionemu wraz z tłumaczeniem.

§ 26. 1. Ustanowienie obrońcy odnosi się do całego postępowania, nie wyłączając czynności po uprawomocnieniu się rozstrzygnięcia, jeżeli upoważnienie nie zawiera ograniczeń.

2. Udział obrońcy w postępowaniu nie wyłącza osobistego udziału w nim obwinionego.

Rozdział 6

Dowody.

§ 27. Nie należy przeprowadzać dowodu na okoliczność dotyczącą faktu powszechnie znanego; to samo dotyczy faktu znanego z urzędu, należy jednak na ten fakt zwrócić uwagę uczestników postępowania.

§ 28. Wniosek dowodowy należy oddalić, jeżeli:

- 1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne,
- 2) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności lub nie da się go przeprowadzić.

§ 29. 1. Osobie przesłuchiwanej należy umożliwić swobodne wypowiedzenie się w granicach określonych celem danej czynności, a następnie można zadawać pytania zmierzające do uzupełnienia, wyjaśnienia lub kontroli zeznań. Obwiniony może bez podania powodów odmówić złożenia wyjaśnień lub odpowiedzi na poszczególne pytania.

2. Osoby przesłuchiwane można konfrontować w celu wyjaśnienia sprzeczności.

§ 30. Jeżeli osoba uprawniona do odmowy złożenia zeznania (art. 37 § 1) oświadczy nie później niż przed rozpoczęciem zeznania na pierwszej rozprawie przed kolegium I instancji, że chce z tego prawa skorzystać, poprzednio złożonego zeznania tej osoby nie można odtworzyć ani przyjąć za dowód.

§ 31. W celu sprawdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy może być przeprowadzone doświadczenie lub odtworzenie przebiegu zdarzenia albo jego fragmentu.

Rozdział 7

Wezwania i zawiadomienia.

§ 32. 1. Wezwanie obwinionego na rozprawę nie zwalnia kolegium od obowiązku powiadomienia obrońcy obwinionego o terminie rozprawy.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do zawiadomienia o przeprowadzaniu dowodu poza rozprawą (art. 48).

3. O terminie rozprawy zawiadamia się oskarżyciela publicznego przez doręczenie wokandy, niezwłocznie po jej sporządzeniu, a jeżeli jest on uprawniony do występowania tylko w niektórych sprawach — przez zawiadomienie sporządzone według ustalonego wzoru.

4. W wyjątkowych wypadkach, zwłaszcza gdy sprawa ma być rozpoznawana w postępowaniu przyspieszonym, można wezwać świadka lub biegłego oraz zawiadomić o terminie rozprawy oskarżyciela publicznego, pokrzywdzonego i obrońcę obwinionego w sposób inny niż określony w art. 125 i w ust. 3 niniejszego paragrafu.

§ 33. 1. Stosując do świadków przepis art. 46 § 1 przesyła się, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, formularz zawierający uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego zeznania oraz pouczenie o prawie odmowy złożenia zeznań (art. 37), a także o skutkach nieusprawiedliwionej odmowy złożenia zeznań (art. 136 § 1).

2. Przed przesłaniem akt sprawy innemu kolegium w celu przesłuchania określonych osób w drodze pomocy prawnej (art. 46 § 2) dokonuje się przesłuchania pozostałych osób.

Rozdział 8

Rozprawa.

§ 34. 1. Rozprawę rozpoczyna się od wywołania sprawy; następnie przewodniczący składu orzekającego sprawdza, czy wszyscy wezwani i zawiadomieni o terminie rozprawy stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy.

2. W wypadku określonym w art. 52 § 2 przewodniczący składu orzekającego może zarządzić natychmiastowe doprowadzenie obwinionego, jeżeli wystarczające jest w tym celu zarządzenie przerwy w rozprawie.

§ 35. Jeżeli pomiędzy doręczeniem obwinionemu wezwania a terminem rozprawy nie upłynęło 7 dni (art. 48), na wniosek obwinionego rozprawę odracza się.

§ 36. Po sprawdzeniu obecności przewodniczący składu orzekającego zarządza opuszczenie sali rozpraw przez świadków; pokrzywdzony może pozostać na sali, choćby nawet miał składać zeznanie jako świadek. Biegli pozostają na sali, jeżeli przewodniczący nie zarządzi inaczej.

§ 37. Każda osoba, do której zwraca się przewodniczący lub członek składu orzekającego lub która zwraca się do składu orzekającego, wstaje, chyba że zwolni ją od tego przewodniczący składu orzekającego. W czasie ogłaszania rozstrzygnięcia wszyscy obecni z wyjątkiem składu orzekającego stoją.

§ 38. 1. Rozpoczynając postępowanie dowodowe przewodniczący składu orzekającego wyjaśnia obwinionemu, jaki czyn został mu zarzucony we wniosku o ukaranie.

2. Po upewnieniu się, że obwiniony zrozumiał treść zarzutu, przewodniczący składu orzekającego zapytuje go, czy przyznaje się do winy oraz czy chce złożyć wyjaśnienia.

3. Obwiniony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego, zadawać pytania osobom przesłuchiwanym oraz składać wyjaśnienia co do każdego dowodu.

4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do pokrzywdzonego.

§ 39. 1. Jeżeli obwiniony odmawia złożenia wyjaśnień albo składa wyjaśnienia odmienne niż poprzednio lub oświadcza, że pewnych szczegółów nie pamięta, odczytuje się protokoły jego wyjaśnień, złożonych poprzednio w postępowaniu przed kolegium lub w toku czynności sprawdzających (art. 55 § 1).

2. Po odczytaniu protokołu przewodniczący składu orzekającego wzywa obecnego na rozprawie obwinionego do wypowiedzenia się co do treści protokołu.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do świadków.

§ 40. 1. Dowody na poparcie zarzutu powinny być w miarę możliwości przeprowadzone przed dowodami służącymi do obrony.

2. Świadka przesłuchuje się podczas nieobecności świadków, którzy jeszcze nie złożyli zeznań. Przewodniczący składu orzekającego powinien przedsięwziąć środki zapobiegające porozumiewaniu się osób przesłuchiwanym z osobami, które jeszcze nie zostały przesłuchane; świadek po przesłuchaniu pozostaje na sali rozpraw, jeżeli przewodniczący tak zarządzi.

3. Jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania osoby nie władającej językiem polskim, należy wezwać tłumacza.

§ 41. 1. Obwinionemu, świadkom i biegłym zarówno członkowie składu orzekającego, jak i uczestnicy postępowania, zadają pytania bezpośrednio, jeżeli przewodniczący składu orzekającego nie zarządzi inaczej.

2. Przewodniczący składu orzekającego uchyla pytania, które uznaje za nieistotne; od zarządzenia przewodniczącego składu orzekającego przysługuje zażalenie do składu orzekającego.

§ 42. Przewodniczący składu orzekającego umożliwia oskarżycielowi publicznemu, pokrzywdzonemu i obwinionemu wypowiedzenie się co do każdej kwestii podlegającej rozstrzygnięciu. Obwinionemu przysługuje głos ostatni.

§ 43. Jeżeli zapoznanie się z dowodem rzeczowym lub przeprowadzenie oględzin przez pełny skład orzekający napotyka znaczne trudności albo jeżeli oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony i obwiniony wyrażają na to zgodę, skład orzekający wyznacza do tej czynności członka składu orzekającego lub zwraca się o dokonanie tych czynności do właściwego kolegium. Art. 48 stosuje się odpowiednio.

§ 44. Jeżeli w toku rozprawy okaże się, że nie wychodząc poza granice zarzutu można czyn zakwalifikować według innego przepisu prawnego, przewodniczący składu orzekającego uprzedza o tym obecnego na rozprawie obwinionego, pokrzywdzonego i oskarżyciela publicznego, gdy

to ma dla nich znaczenie, a zwłaszcza dla obrony obwinionego.

§ 45. Przewodniczący składu orzekającego może zarządzić krótkotrwałą przerwę w rozprawie dla sprowadzenia dowodu, wypowiedzenia lub z innej ważnej przyczyny. Jeżeli zarządzenie przerwy nie byłoby wystarczające, rozprawę odrocza się.

§ 46. Przed zamknięciem postępowania dowodowego przewodniczący składu orzekającego zapytuje oskarżyciela publicznego, pokrzywdzonego i obwinionego, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego, a w razie odpowiedzi odmownej i uznania sprawy za wyjaśnioną — zamyka postępowanie dowodowe. Dokonanie tej czynności utrwała się w protokole rozprawy.

§ 47. Jeżeli po wystąpieniu oskarżyciela publicznego, pokrzywdzonego, obrońcy i obwinionego (art. 56) zajdzie potrzeba udzielenia tym osobom dodatkowego głosu lub wznowienia postępowania dowodowego, zwłaszcza w wypadku przewidzianym w § 44, przewodniczący składu orzekającego aż do ogłoszenia rozstrzygnięcia może udzielić dodatkowego głosu lub wznowić postępowanie dowodowe. W razie wznowienia postępowania dowodowego przepisy art. 56 i § 40 stosuje się odpowiednio.

§ 48. 1. Naradą i głosowaniem kieruje przewodniczący składu orzekającego.

2. Po naradzie przewodniczący składu orzekającego zbiera głosy, poczynając od najmłodszego wiekiem, a sam głosuje ostatni.

3. Członek kolegium, który głosował przeciwko uznaniu obwinionego za winnego, może wstrzymać się od głosowania nad karą; wówczas głos jego przyłącza się do zdania najprzychylniejszego dla obwinionego.

4. Jeżeli zdania tak się podzielą, że żadne z nich nie uzyska większości, zdanie najmniej korzystne dla obwinionego przyłącza się do zdania najbardziej doń zbliżonego, aż do uzyskania większości.

§ 49. 1. Jeżeli członek składu orzekającego zgłasza co do rozstrzygnięcia zdanie odrębne, zaznacza to przy swoim podpisie na rozstrzygnięciu przez zamieszczenie odpowiedniej wzmianki (np. „zdanie odrębne”, „votum separatum” lub „zd. odr.”, „v.s.”). Zdanie odrębne składa się na osobnej karcie z podaniem jego treści i uzasadnienia.

2. Zdania odrębne nie ogłasza się. Oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony i obwiniony mogą zapoznać się ze zdaniem odrębnym i jego uzasadnieniem oraz robić z nich odpisy; nie mogą jednak otrzymać odpisów uwierzytelnionych.

§ 50. 1. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia należy:

- 1) wskazać, jakie fakty kolegium uznało za udowodnione lub nie udowodnione, na jakich w tej mierze oparło się dowodach i dlaczego nie uznało dowodów przeciwnych,
- 2) wyjaśnić podstawę prawną rozstrzygnięcia.

2. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia należy ponadto przytoczyć okoliczności, które kolegium miało na względzie wymierzając karę oraz podejmując decyzję co do innych kwestii.

§ 51. 1. Rozstrzygnięcie ogłasza się jawnie, chociażby nawet uprzednio wyłączono jawność rozprawy w całości lub części (art. 49 § 2).

2. Jeżeli obwiniony po złożeniu wyjaśnień samowolnie opuścił miejsce rozprawy przed jej zakończeniem, rozstrzygnięcie ogłasza się nawet wówczas, gdy na sali nie ma osób uprawnionych do wnoszenia odwołań.

Rozdział 9

Przepisy porządkowe.

§ 52. O każdym wypadku nie usprawiedliwionego nieprzybycia członka kolegium na posiedzenie przewodniczący kolegium zawiadamia instytucję lub organizację, która wysunęła kandydaturę tej osoby na członka kolegium.

§ 53. 1. Na ścianie sali rozpraw, nad stołem kolegium, powinno być zawieszono godło państwowe.

2. Jeżeli warunki lokalowe na to pozwalają, skład orzekający powinien udawać się na naradę do odrębnego pomieszczenia.

§ 54. 1. Przewodniczący składu orzekającego zajmuje za stołem kolegium miejsce środkowe, a członkowie po jego obu stronach. Oskarżyciel publiczny zajmuje miejsce przy stole po prawej stronie, a protokolant — po lewej stronie składu orzekającego.

2. Jeżeli w składzie orzekającym uczestniczy przewodniczący kolegium, przewodnictwo należy do niego, chyba że zarządzi on inaczej.

§ 55. Polecenia wydawane w toku rozprawy przez przewodniczącego składu orzekającego, mające na celu zapewnienie prawidłowego i sprawnego przebiegu rozprawy, wykonuje protokolant; przewodniczący składu orzekającego może również posługiwać się w tym celu odpowiednimi środkami technicznymi.

§ 56. W razie odroczenia rozprawy na określony termin należy pouczyć zainteresowane osoby o tym, które z nich mają obowiązek stawienia się na następną rozprawę bez osobnego wezwania, oraz o skutkach niestawiennictwa. Osoby nieobecne na rozprawie należy wezwać na następną rozprawę lub zawiadomić o niej na zasadach ogólnych.

§ 57. 1. Znaczenie czynności procesowych uczestników postępowania ocenia się według treści złożonego oświadczenia.

2. Błędne oznaczenie czynności procesowej, a zwłaszcza środka zaskarżenia, nie pozbawia czynności znaczenia prawnego.

§ 58. 1. Wniosek uczestnika postępowania o sprostowanie protokołu rozprawy lub posiedzenia, złożony po wysłaniu akt sprawy do wyższej instancji, pozostawia się bez rozpoznania.

2. Sprostowanie oczywistych omyłek pisarskich lub rachunkowych w protokole rozprawy lub posiedzenia może nastąpić w każdym czasie, na wniosek lub z urzędu.

3. Wniosek o sprostowanie protokołu (ust. 1 i 2) rozpoznaje przewodniczący składu orzekającego po wysłuchaniu protokolanta.

4. W razie zarządzenia sprostowania protokołu należy uczynić w nim odpowiednią wzmiankę, którą podpisują przewodniczący składu orzekającego i protokolant. O treści sprostowania zawiadamia się uczestników postępowania, którzy brali udział w protokołowanej czynności, a o odmowie sprostowania — osobę, która zgłosiła wniosek o sprostowanie.

5. Przepisy ust. 2—4 stosuje się odpowiednio do sprostowania oczywistych omyłek pisarskich lub rachunkowych w rozstrzygnięciu.

§ 59. 1. Poza wypadkami, o których mowa w art. 124, przewodniczący kolegium może zezwolić na przejrzanie akt upoważnionemu przedstawicielowi innej instytucji państwowej lub społecznej, jeżeli uzna, że przejrzanie akt jest uzasadnione; wyjątkowo można zezwolić również na przesłanie akt na określony czas.

2. Prokuratorowi oraz organom sprawującym nadzór nad działalnością kolegiów akta sprawy udostępnia się na każde żądanie w sposób przez nich wskazany.

§ 60. 1. Kolegium w toku postępowania zwraca się do instytucji państwowych i społecznych bezpośrednio.

2. Komunikowanie się kolegiów z instytucjami zagranicznymi regulują odrębne przepisy.

§ 61. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 31 października 1974 r.

Minister Spraw Wewnętrznych: *S. Kowalczyk*

DO ABONENTÓW

Administracja Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów zwraca się do P.T. Abonentów z uprzejmą prośbą o uiszczenie opłaty za prenumeratę Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego na rok 1975 możliwie wcześniej, nie później jednak niż do dnia 30 listopada br. W razie przekroczenia tego terminu pierwsze numery w 1975 r. zostaną dostarczone z opóźnieniem, a kosztami ich przesyłki zostanie obciążony abonent.

Wpłaty za prenumeratę Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego należy dokonywać na konto Administracji Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów w Narodowym Banku Polskim Oddział IV Miejski, Warszawa, nr 1528-91-43745 (przelewem bankowym lub przekazem pocztowym).

Na odcinku wpłaty prosimy podać czytelnie nazwę zamawiającego (bez skrótów), dokładny adres, pod którym ma być dokonywana wysyłka zamówionych wydawnictw (ulica i numer domu, numer skrytki pocztowej, numer kodu i miejscowość), rodzaj wydawnictwa, liczbę egzemplarzy oraz okres prenumeraty.

Otrzymana wpłata będzie traktowana jako zamówienie, wobec czego nie należy składać osobnych zamówień i zawiadomień o dokonaniu wpłaty.

Zgłoszenia na prenumeratę załącznika do Dziennika Ustaw, w którym publikowane są obszerniejsze akty prawne z zakresu stosunków międzynarodowych, powinny składać tylko jednostki, którym załącznik ten jest niezbędny do pracy.

Rachunki za prenumeratę nie będą wystawiane.

Ministerstwa, urzędy centralne, urzędy wojewódzkie (urzędy miast wyłączonych z województw) proszone są o złożenie zamówień na prenumeratę Dziennika Ustaw, załącznika do Dziennika Ustaw oraz Monitora Polskiego w formie rozdzielników na rok 1975 obejmujących zarówno potrzeby własne, jak i podległych jednostek. Zamówienia te wraz z rozdzielnikami należy kierować pod adresem Administracji Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71 00-979 Warszawa — w terminie do dnia 15 października br. Jednocześnie prosimy o powiadomienie podległych jednostek objętych rozdzielnikiem, aby zaniechały zamawiania prenumeraty Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego we własnym zakresie i nie dokonywały wpłat za prenumeratę tych wydawnictw. Rozliczenie z Administracją Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów z tytułu zamówionej prenumeraty nastąpi w I kwartale 1975 r. (zgodnie z pismem okólnym Szefa Urzędu Rady Ministrów nr P. 131/9/69 z dnia 30 marca 1969 r.). Opłata za prenumeratę 1 egzemplarza wynosi:

	Dziennika Ustaw	załącznika do Dziennika Ustaw	Monitora Polskiego
prenumerata roczna	zł 120.—	zł 50.—	zł 120.—
prenumerata półroczna	zł 70.—		zł 70.—

Uwaga. Zgłoszeń na prenumeratę innych wydawnictw urzędowych poza Dziennikiem Ustaw, załącznikiem do Dziennika Ustaw oraz Monitorem Polskim Administracja Wydawnictw URM nie przyjmuje. Tryb zamawiania prenumeraty innych wydawnictw urzędowych wskazują informacje zamieszczone w tych wydawnictwach.

Administracja Wydawnictw
Urzędu Rady Ministrów

Redakcja: Urząd Rady Ministrów — Biuro Prawne, Warszawa, al. Ujazdowskie 1/3.
Administracja: Administracja Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71
00-979 Warszawa (przepródka pocztowa 81).

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów
w Zakładach Graficznych „Tamka”. Zakład nr 1. Warszawa, ul. Tamka 3.

Zam. 1665.

Cena 3,00 zł